Krajowe sądy szczególne

Ġermanja

W niniejszej części przedstawiono informacje na temat organizacji sądów szczególnych w Niemczech.

Sądy pracy

Sądy pracy rozstrzygają spory z zakresu prawa pracy, wynikające ze stosunków umownych pomiędzy pracownikami a pracodawcami (indywidualne prawo pracy). Rozstrzygają one również spory pomiędzy stronami układów zbiorowych pracy, np. związkami zawodowymi a organizacjami pracodawców (zbiorowe prawo pracy) lub pomiędzy pracodawcą a radą zakładową.

Sądami pierwszej instancji są sądy pracy (jako sądy krajów związkowych – *Länder*). Sprawy rozpoznają izby w składzie jednego sędziego zawodowego pełniącego rolę przewodniczącego składu orzekającego i dwóch ławników: jednego reprezentującego pracowników i jednego – pracodawców. Niektóre postanowienia niebędące częścią postępowania ustnego wydaje przewodniczący składu sędziowskiego bez udziału ławników.

Krajowe sądy pracy (*Landesarbeitsgerichte*), również będące sądami krajów związkowych, rozpoznają środki zaskarżenia od orzeczeń sądów pracy. W tych sądach w składzie orzekającym również zasiadają jeden sędzia zawodowy i dwóch ławników (jeden reprezentujący pracowników i jeden – pracodawców).

W najwyższej instancji sprawy rozpoznaje Federalny Sąd Pracy (Bundesarbeitsgericht). W tym sądzie w składzie orzekającym zasiadają jeden sędzia zawodowy będący przewodniczącym składu, dwóch dodatkowych sędziów zawodowych i dwóch ławników (jeden reprezentujący pracowników i jeden – pracodawców).

Sądy administracyjne

Sprawy dotyczące decyzji administracyjnych rozpoznają sądy trzech różnych gałęzi systemu sądownictwa, a mianowicie: sądy administracyjne o właściwości ogólnej (*Verwaltungsgerichtsbarkeit*), sądy ds. socjalnych (*Sozialgerichtsbarkeit*) i sądy ds. finansowych (*Finanzgerichtsbarkeit*). Podstawową cechą sądów administracyjnych o właściwości ogólnej oraz sądów ds. socjalnych i sądów ds. finansowych jest stosowanie postępowania z urzędu (*Amtsermittlung*). Oznacza to, że sądy te są zobowiązane do rozpatrywania materiału dowodowego w sprawie z urzędu (tj. nie tylko na wniosek którejkolwiek ze stron czy na podstawie dowodów przedstawionych przez strony). Dzieje się tak, ponieważ wydanie rozstrzygnięcia zgodnego z prawdą materialną leży w interesie publicznym.

Sądy administracyjne o właściwości ogólnej

Sądownictwo administracyjne o właściwości ogólnej ma strukturę trójinstancyjną.

W **pierwszej instancji** – sądy administracyjne (*Verwaltungsgerichte*).

W **drugiej instancji** – wyższe sądy administracyjne dla każdego kraju związkowego (*Oberverwaltungsgericht* lub *Verwaltungsgerichtshof*).

W **najwyższej instancji** – Federalny Sąd Administracyjny (Bundesverwaltungsgericht).

Sądy administracyjne są zazwyczaj sądami pierwszej instancji. Wyższe sądy administracyjne są w pierwszym rzędzie sądami odwoławczymi; ich zadanie polega na badaniu orzeczeń sądów pierwszej instancji co do kwestii faktycznych i prawnych. Poza bardzo nielicznymi wyjątkami Federalny Sąd Administracyjny działa jako sąd najwyższej instancji rozpoznający środki zaskarżenia dotyczące wyłącznie kwestii prawnych (*Revision*).

Sądy administracyjne o właściwości ogólnej rozpatrują w zasadzie wszystkie spory między organami administracji a osobami fizycznymi, które dotyczą prawidłowego stosowania ustaw i przepisów wykonawczych z zakresu prawa administracyjnego. W przypadku gdy organ administracji działał w sprawie nie jako podmiot publiczny, lecz jako podmiot gospodarczy, zamiast sądów administracyjnych właściwe są sądy powszechne. Dotyczy to wszystkich sporów wynikających z takiej działalności. Ponadto do właściwości tych sądów administracyjnych nie należą spory zastrzeżone na mocy prawa dla właściwości innego sądu (np. sądu ds. finansowych, sądu ds. socjalnych lub sądów powszechnych).

Orzeczenia sądów administracyjnych zapadają w składach sędziowskich. Sądy administracyjne rozpoznają zazwyczaj sprawy w składach złożonych z trzech sędziów zawodowych i dwóch ławników. Wyższe sądy administracyjne orzekają zwykle w składach złożonych z trzech sędziów zawodowych. Federalny Sąd Administracyjny orzeka zwykle w składzie pięciu sędziów zawodowych. W sądach administracyjnych sprawy może rozpoznawać sędzia w składzie jednoosobowym.

Sądy ds. socjalnych

Sądy ds. socjalnych mają, podobnie jak sądy administracyjne o właściwości ogólnej, strukturę trójinstancyjną – każda instancja ma przydzielony odpowiedni zakres działań. Sądy ds. socjalnych orzekają co do zasady w pierwszej instancji. Sądami apelacyjnymi jest 14 krajowych sądów ds. socjalnych (*Landessozialgerichte*) – po jednym na kraj związkowy; poza bardzo nielicznymi wyjątkami Federalny Sąd ds. Socjalnych (Bundessozialgericht) działa jako sąd najwyższej instancji rozpatrujący środki zaskarżenia dotyczące wyłącznie kwestii prawnych (*Revision*).

Sądy ds. socjalnych rozpatrują głównie spory w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (renty, ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, ubezpieczenia na pokrycie kosztów opieki długoterminowej), ubezpieczeń od utraty pracy, zasiłku dla osób poszukujących pracy oraz systemu opieki społecznej (w szczególności pomocy społecznej, świadczeń przysługujących na podstawie ustawy o świadczeniach dla ubiegających się o azyl (Asylbewerberleistungsgesetz), a także niektórych kwestii związanych z ustawą o osobach niepełnosprawnych (Schwerbehindertenrecht). W składach orzekających sądów ds. socjalnych zasiadają jeden sędzia zawodowy i dwóch ławników. Wyższe sądy ds. socjalnych w poszczególnych federalnych krajach związkowych i Federalny Sąd ds. Socjalnych rozpoznają sprawy w składzie trzech sędziów zawodowych i dwóch ławników.

Sądy ds. finansowych

Sądownictwo finansowe stanowią sądy ds. finansowych pierwszej instancji oraz Federalny Trybunał Finansowy (Bundesfinanzhof), który działa jako najwyższy sąd odwoławczy rozpatrujący środki zaskarżenia dotyczące kwestii prawnych (*Revision*). W zakres właściwości sądownictwa finansowego wchodzą głównie spory o daniny publiczne, w tym podatki oraz cła. Składy orzekające sądów ds. finansowych składają się z trzech sędziów zawodowych i dwóch ławników, zaś Federalnego Trybunału Finansowego – zasadniczo z pięciu sędziów zawodowych. W sądach ds. finansowych sprawy może rozpoznawać sędzia w składzie jednoosobowym.

Inne sądy szczególne

Federalny Trybunał Konstytucyjny

Federalny Trybunał Konstytucyjny (Bundesverfassungsgericht) jest właściwy do rozpoznawania spraw konstytucyjnych na szczeblu federalnym. Trybunał orzeka na podstawie niemieckiej ustawy zasadniczej (Grundgesetz). Większość spraw zawisłych przed Federalnym Trybunałem Konstytucyjnym stanowią

skargi konstytucyjne. Wnoszą je obywatele, którzy twierdzą, że wyrok, działania rządu lub akty normatywne naruszają ich prawa konstytucyjne. Skarga konstytucyjna jest zasadniczo dopuszczalna dopiero po wyczerpaniu drogi prawnej (tj. od orzeczeń wydanych przez najwyższą instancję). Wyłącznie w drodze wyjątku można zaskarżyć bezpośrednio akt normatywny.

Prawo przewiduje również szereg innych rodzajów postępowań przed tym sądem, w szczególności abstrakcyjną i konkretną kontrolę konstytucyjności ustaw i rozstrzyganie sporów kompetencyjnych między organami konstytucyjnym. Niektóre orzeczenia Federalnego Trybunału Konstytucyjnego mogą nabrać mocy prawnej. Trybunał składa się z dwóch wydziałów (*Senate*) – w każdym zasiada po ośmiu członków. Orzeczenia zapadają w izbach, z których każda składa się z trzech sędziów, lub w wydziałach, w większości bez przeprowadzenia postępowania ustnego.

Trybunały konstytucyjne krajów związkowych (*Landesverfassungsgerichte/Staatsgerichtshöfe*)

Kraje związkowe (*Länder*) mają swoje trybunały konstytucyjne. Rozstrzygają one spory konstytucyjne na gruncie prawa krajowego (*Landesrecht*), które również reguluje ich ustrój, procedury administracyjne i właściwość.

Powiązane strony

Federalny Sąd Pracy
Federalny Sąd Administracyjny
Federalny Sąd ds. Socjalnych
Federalny Trybunał Finansowy
Federalny Trybunał Konstytucyjny

Ostatnia aktualizacja: 14/05/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.